

Секція 2. ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧУВАННЯ ТА ТОРГІВЛІ

УДК 004.9:33.012.1

ЦИФРОВІ ПЛАТФОРМИ В ЕКОНОМІЦІ: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА НАПРЯМИ РОЗВИТКУ

М.В. Чорна, К.Ю. Петленко

Розглянуто тенденції та напрями розвитку цифрових платформ у світовій практиці. Результати дослідження можуть бути використані відповідними державними органами або керівниками підприємств під час розробки програм розвитку цифрових платформ або цифровізації підприємства. У ході дослідження були виявлені переваги та тенденції розвитку цифрових платформ у світовій економіці, визначені інструменти стимулювання їх розвитку.

Ключові слова: цифрова економіка, цифрова платформа, платформна економіка, платформна бізнес-модель, інновації, онлайн-платформи, електронна комерція.

ЦИФРОВЫЕ ПЛАТФОРМЫ В ЭКОНОМИКЕ: СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ И НАПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЯ

М.В. Чорна, К.Ю. Петленко

Рассмотрены тенденции и направления развития цифровых платформ в мировой практике. Результаты исследования могут быть использованы соответствующими государственными органами или руководителями предприятий при разработке программ развития цифровых платформ либо цифровизации предприятия. В процессе исследования были выявлены преимущества и тенденции развития цифровых платформ в мировой экономике, определены инструменты стимулирования их развития.

Ключевые слова: цифровая экономика, цифровая платформа, платформенная экономика, платформенная бизнес-модель, инновации, онлайн-платформы, электронная коммерция.

DIGITAL PLATFORMS IN THE ECONOMY: MODERN TRENDS AND DIRECTIONS OF DEVELOPMENT

M. Chorna, K. Petlenko

This platform is one of the most economical and social activities facilitated by platforms. Such platforms are typically online matchmakers or technology

---

© Чорна М.В., Петленко К.Ю., 2019

frameworks. By far the most common type are "transaction platforms", also known as "digital matchmakers". Examples of transaction platforms include Amazon, Airbnb, Uber and Baidu. A second type is the "innovation platform", which provides a common technology framework for how to build it.

Also known as the digital platform or online platform economy, the platform economy is economic and social activity facilitated by platforms. Such activity is wider than commercial transactions, including for example online collaboration on such projects as Wikipedia. While scholarship on platforms sometimes includes discussion of non digital platforms, the term "platform economy" is often used in a sense that encompasses only online platforms.

In article tendencies and the directions of digital platforms development in the world practice are considered. Methods of the scientific analysis such as historical and logical approach, comparative analysis and generalization were the methodological basis of the research. Results of the research can be used by the relevant public authorities or company executives during the digital agenda development. In the course of the research benefits and tendencies of digital platforms in the world economy were revealed, the tools for stimulating digital platforms development in the world economy are defined.

Based on the analysis of ten largest public Internet companies on the criterion of market capitalization, the process of emergence and detachment of platform economy from the digital economy is considered. The essence is shown and definitions of platform economy and online platform are formulated. The basic principles of functioning of the platform economy, allowing to create open, electronic ecosystems with a lot of users, are revealed.

Keywords: digital economy, digital platform, platform economy, platform business model, innovations, online platforms, e-commerce .

Постановка проблеми у загальному вигляді. Відома фраза Льюїса Керролла про необхідність бігти щодуху, щоб тільки залишатися на місці, була широко розтиражована дослідниками в різних галузях. Дійсно, швидкість, з якою виникають і розвиваються загальноекономічні поняття – виклик для сучасного наукового середовища.

Останнім часом значні технологічні зміни, включаючи появу інтернет-технологій, вносять унікальні інновації в глобальну економічну систему підприємницьку діяльність. Термін «цифрова економіка» описує сукупність економічної й соціальної діяльності в контексті інформаційно-комунікаційних технологій із використанням Інтернету й підключених до нього пристроїв. Актуальність дослідження обумовлена тим, що цифрова економіка за своєю природою не статична: вона еволюціонує, зароджуються нові явища, які впливають на всі галузі та типи господарюючих суб'єктів, а також на характер виробничо-фінансової діяльності ринку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням розвитку цифрових платформ займався багато науковців, кожен із яких по-

різному досліджував цю проблему. Специфіка цифрових платформ розглядається сучасними науковцями-теоретиками та фахівцями-практиками світового рівня, серед яких Джеффри Паркер, Маршалл ван Альстін, Санджит Чаударі («Революція платформ») та ін.

Теоретичним підґрунтям вивчення проблем цифрових платформ, їх змісту, можливостей в Україні є праці таких учених, як В.І. Ляшенко, О.С. Вишневський та ін.

Метою статті є виявлення тенденцій і напрямків розвитку цифрових платформ у світовій практиці.

Виклад основного матеріалу дослідження. Завдяки науково-технічному прогресу відбувається процес цифровізації, який включає в себе зберігання даних у цифровому форматі, на відміну від економіки минулих років, коли інформація була аналоговою (фізичною), а взаємовідносини учасників ринку були можливі тільки через їх фактичній комунікації. У сучасних реаліях за допомогою цифрових пристроїв відбувається вільне переміщення інформації в необмеженій кількості та в найкоротші терміни між людьми в різних частинах світу.

На відміну від звичайної, аналогової економіки, яка представлена господарською діяльністю товариства і сукупністю відносин у системі виробництва, розподілу, обміну та споживання, цифрова економіка включає в себе область електронних товарів і послуг із використанням цифрових технологій. Одна з основних характеристик цифрової економіки – висока роль інформації та знань при виробництві матеріальних продуктів і послуг, а також активне використання цифрових прийомів зберігання, обробки та передачі даних.

Дискусія з приводу визначення суті цифрової економіки охоплює нижченаведені напрями.

1. **Позиціонування цифрової економіки в межах ведення бізнесу в Інтернеті.**

В Оксфордському словнику цифрова економіка представлена в частині її функціонування за рахунок цифрових технічних рішень, особливо електронних транзакцій, що реалізуються із застосуванням Інтернету [1]. Інститут BCS у Великобританії та Організація економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР) визначають її як сукупність ринків, які стимулюють торгівлю товарами і послугами за допомогою електронної комерції в Інтернеті [2].

2. **Позиціонування цифрової економіки в межах системи відносин на базі використання цифрових технологій.**

За даними Світового банку, цифрова економіка є системою економічних, соціальних і культурних відносин на основі застосування цифрових інформаційно-комунікаційних технологій [3]. Урядом

Австралії цифрова економіка визначена як глобальна мережа, що включає в себе сукупність економічних і соціальних видів діяльності, підтримуваних інтернет-технологіями, мобільними і сенсорними мережами [4].

3. **Позиціонування цифрової економіки в межах специфічного виробництва.**

На думку фахівців дослідного центру журналу Economist, цифрова економіка здатна надати високоякісну інформаційно-комунікаційну інфраструктуру (ІКТ-інфраструктура) і мобілізувати її можливості на благо споживачів, бізнесу та держави [4].

Уряд Великобританії значно звужує межі цифрової економіки, включаючи в неї лише виробництво цифрового обладнання, видавничу діяльність, медійне виробництво і програмування [5].

Теоретизація цього дослідження значно ускладнюється відсутністю на сьогодні конкретного уявлення про склад цифрової економіки. У наукових статтях автори апіорі розглядають цифрову економіку як «усе, що здійснюється за допомогою цифрових технологій», і далі аналізують лише її складові частини: цифрову економіку і застосування технологій, роздрібну торгівлю і цифрову економіку тощо [1].

Відзначимо, що інфраструктура є основою зародження і подальшого розвитку цифрової економіки. Інфраструктура складається з телекомунікаційних мереж і базового обладнання, такого як кабелі, комутатори, підсилювачі сигналів, сервери, дата-центри, супутники, бездротові базові станції, мобільні телефонні вежі, антени, маршрутизатори, модеми, розширювачі діапазонів тощо. Сукупність елементів інфраструктури забезпечує інтернет-підключення для користувачів як юридичних, так і фізичних осіб без істотних обмежень.

Телекомунікаційні мережі належать до технологічних інновацій, що з'явилися за останні кілька десятиліть, завдяки чому аналогові телекомунікаційні мережі, які передавали голосові або аудіовізуальні радіосигнали, трансформувалися в широкосмугові мережі інтернет-зв'язку для все більш швидкого переміщення даних, кількості і типу яких також постійно зростають.

Крім того, інфраструктура включає в себе пристрої з доступом в Інтернет (комп'ютери, смартфони, планшети), створені для користувача з метою взаємодії з іншими користувачами, продавцями, постачальниками послуг, представниками державних органів, тобто фактично з будь-якими стейкхолдерами, що функціонують у цифровій економіці.

Побудова й експлуатація певної інфраструктури є основою для надання послуг зв'язку. Саме вони становлять значну частину цифрової економіки.

Раніше телекомунікаційні послуги включали послуги телефонного зв'язку, радіозв'язку, телебачення, супутникового зв'язку, потім пейджерів та стільникові послуги. До сьогодні телекомунікаційні послуги – це здебільшого надання широкосмугового інтернет-з'єднання, яке використовується для передавання й приймання всіх видів даних: голосових, аудіо, тексту, зображень та відео. Тенденції розвитку телекомунікаційних послуг останнім часом полягають у реалізації можливості завантаження всіх видів контенту з використанням локальної мережі (зазвичай на домашніх комп'ютерах, ноутбуках) або за допомогою бездротового підключення безпосередньо до портативних пристроїв, таких як смартфони, планшети тощо.

Електронна комерція становить значну частину цифрової економіки. Її функцією є реалізація угод із купівлі або продажу товарів і послуг в Інтернеті на основі таких інструментів, як мобільна комерція, електронний переказ грошових коштів, інтернет-маркетинг, онлайн-обробка транзакцій, електронний обмін даними (EDI), системи управління товарними запасами й автоматизовані системи збирання відомостей. Сучасна електронна комерція відбувається у Всесвітній павутині, що складається із сотні мільйонів веб-серверів.

Моделі електронної комерції включають у себе надання послуг або продаж товарів безпосередньо споживачам, транзакції між юридичними особами. Крім того, за допомогою веб-контактів і соціальних мереж здійснюється збирання і використання демографічних даних. Маркетингові компанії розсилають рекламні матеріали потенційним і поточним клієнтам за допомогою електронної пошти або смс-розсилок. Щодо фінансових послуг, клієнти отримали можливість проведення безготівкових розрахунків та інших операцій за допомогою електронних документів, підписів, грошей, банківських карт. При цьому слід виділити електронні товари або послуги, що продаються без їх фізичного переміщення. До них належать медіа-контент (музика, фільми, статті, книги), платний доступ на сайти (форуми, портали), програмне забезпечення, надання різних послуг (освітні, консультаційні, психологічні) тощо.

Торгівля товарами та послугами, що включає фізичне переміщення товару або надання послуги (наприклад, виклик таксі), знаходиться на стику цифрової економіки й реального сектору.

Саме ці три елементи, на наш погляд, складають основу цифрової економіки. Однак подальший аналіз процесів, що

відбуваються, засвідчив, що в цей час поняття «цифрова економіка» значно розширюється. Так, провідні закордонні науковці відзначають, що світ стрімко входить в епоху цифрової платформної економіки, в якій використовуються інструменти й механізми на основі Інтернету, а онлайн-платформи становлять фундамент економічного та соціального життя. Сам термін «платформна економіка» в українському науковому середовищі майже не використовувався раніше, теоретичні основи функціонування платформної економіки повністю відсутні.

Завдяки зростанню обсягу телекомунікаційних послуг, що дозволяє здійснювати вихід до Інтернету за допомогою різних пристроїв, а також розширенню спектра послуг, що надаються, в цифровій економіці став з'являтися простір, який називається платформою. Платформа електронної торгівлі – це програмний додаток, який дозволяє керівництву підприємства під час ведення бізнесу управляти своїм сайтом, продажами та операціями в режимі онлайн.

Зрештою, компанії, що функціонують на основі платформ («оператори платформ»), можна знайти в різних галузях світової економіки, серед них: соціальні мережі для спілкування, пошуку і встановлення ділових контактів (Facebook, LinkedIn); інтернет-аукціони та роздрібні продажі (Amazon, eBay, Angie'sList); онлайніві фінансові та кадрові функції (Workday, Elance, Freelancer, WorkFusion); міський транспорт (Uber, Lyft, Sidecar, Yandex-taxi).

Європейська комісія також визначає онлайн-платформи крізь призму їх функціонального призначення, як «пошукові системи, соціальні мережі, платформи для електронної комерції, магазини купівлю додатків, сайти порівняння цін» [6]. Причому деякі компанії спочатку будували свій бізнес як онлайн-платформи (наприклад, Aliexpress), а інші в платформи «виросли» завдяки поступовому залученню все більшої кількості учасників, нарощуванню пропонуваніх бізнес-можливостей (наприклад, Facebook).

Відзначимо стрімке зростання компаній, що функціонують як платформи та становлять значну частину світової економіки, охоплюючи дедалі більшу кількість країн і учасників. Згідно з опитуванням (січень 2019 р.), у світі налічується більше 181 компаній-платформи з вартісною оцінкою, що перевищує 4,3 трлн дол. США, і кількістю зайнятих майже 1,3 млн осіб [2].

Так, 9 компаній із 10 використовують платформи, з них 5 – це онлайн-майданчики для продажу товарів або послуг (електронна комерція), 4 – компанії, які забезпечують доступ до інформації та соціальної взаємодії (пошук, соціальна мережа, реклама), включаючи 3 з них, що використовують технологію P2P (децентралізована,

пірингова мережа). Apple є певним винятком, хоча в активі компанії є кілька успішних платформ (iTunes і AppStore), яких не було в 1995 році. Крім зміненого складу зазначених компаній, за 20 років їх вартість, виходячи з ринкової капіталізації, збільшилася в 138 разів.

Крім того, онлайн-платформи використовуються в багатьох галузях, таких як реклама, зв'язок, роздрібна торгівля, транспорт і туристичні послуги. Якщо спочатку онлайн-платформи використовувалися виключно для створення та переміщення електронних товарів і послуг, то останнім часом, платформи створюються та використовуються для ринку фізичних послуг, таких як транспортні (Uber), послуги розміщення (Airbnb) та ін. (TaskRabbit).

За даними дослідної компанії IDC, до 2018 року більше 50% великих підприємств і понад 80% підприємств, що використовують передові цифрові стратегії впровадили у свою бізнес-структуру платформу та/або безпосередньо співпрацюють із операторами платформ [5].

Таким чином, з огляду на результати авторського дослідження, фактичні дані та висновки провідних консалтингових агенцій, серед особливостей розвитку сучасних світових економічних систем першочерговою можна визначити саме активізацію процесу «платформізації» компаній. При цьому акцентуємо увагу на значну стрімкість і спектральну поширеність цього процесу: будучи спочатку зосередженим виключно на розвитку електронної комерції окремих компаній, сьогодні він має вже глобальний характер. Отже, у сучасних реаліях відбуваються процеси відокремлення від цифрової економіки нового виду економіки – платформної. Платформну економіку ми розглядаємо як систему господарювання, що виділилася з цифрової економіки, заснована на діяльності онлайн-посередників (оператори платформ), які функціонують у вигляді інтернет-платформ, доповнюючи традиційну економіку та забезпечуючи специфічними методами процеси виробництва, розподілу, обміну та споживання благ. Онлайн-платформа є технологічно орієнтованим, автономним електронним майданчиком для підтримки й реалізації взаємодії між різними стейкхолдерами цифрової економіки з метою створення цінності. З огляду на суть і особливості платформної економіки нами сформульовано основний принцип її функціонування: зменшення асиметрії інформації.

Принцип мережевого ефекту. Цінність платформи та її привабливість для потенційних учасників збільшуються зі зростанням взаємодіючих у ній суб'єктів. Принцип обумовлює залучення в мережу та схожий на процес поширення вірусу. В одному випадку користувачі, поширюючи позитивну інформацію про зручність,

простоту й ефективність платформи, приваблюють ще більше користувачів (наприклад, користувачі професійної соціальної мережі). Інший випадок передбачає, що збільшення споживачів пропонує платформою товарів або послуг (наприклад, покупці товарів, користувачі відео ігор) впливає на кількість учасників-виробників (виробники товарів, творці відео ігор). Принцип мережевого ефекту застосовується досить часто – це телефонна мережа та збільшення кількості користувачів у ній. Однак сьогодні Інтернет створив базу можливого підключення до платформи незалежно від місця проживання, демографічних та інших чинників.

Принцип цифрового потенціалу. Більшість сучасних компаній-платформ зберігають, передають і монетизують різні дані (включаючи персональну інформацію) через Інтернет. Безумовно, існують елементи підтримки (обладнання, оренда офісу), але основну частину доходу отримують унаслідок використання цифрових технологій. Наприклад, компанії Facebook, Uber або Alibaba не створюють і не контролюють запаси завдяки ланцюжку поставок, як це роблять інші компанії. Платформи мають засоби виробництва. Крім того, вони підтримують можливість взаємодії учасників, підключених до платформи, з метою створення цінності.

Принцип безмежності й наддивидкості. Оператори платформ отримали можливість проводити свою діяльність, оминаючи кордони та торговельні обмеження між країнами. У той час, як учасники аналогової економіки функціонують у межах «фірма ринок», оператори знижують транзакційні витрати, здійснюють свою діяльність у потенційно безмежному просторі, залучаючи учасників з усього світу. Наприклад, традиційна фірма з продажу одягу на етапі стратегічного планування визначає не лише ринки функціонування, але й можливості для виходу на нові ринки, включаючи взаємодію з компаніями-посередниками, створення спільних підприємств. В оператора платформи додаткові ланки взаємодії під час купівлі-продажу відсутні. Покупець замовляє в Інтернеті необхідний товар, який пересилається службою поштової доставки, минаючи будь-які посередницькі послуги, митні платежі. Таким чином, основним завданням оператора платформи стає підтримка взаємодії між різними стейкхолдерами цифрової економіки.

Принцип нарощування цінності заснований на перших трьох і передбачає отримання надприбутків із мінімальними витратами. Збільшення кількості користувачів-споживачів найчастіше досягається стрімкими темпами, а при цьому користувачі стають активними творцями цінності. У той час, як аналоговий бізнес створює цінність, виробляючи продукти або послуги, платформи створюють цінність,

вибудовуючи з'єднання для подальших транзакцій. Такий процес є найважливішою частиною дизайну платформи, оскільки потрібно, щоб її користувачі багаторазово повторювали взаємодію, генеруючи цінність.

Оператори платформ надають набагато більший обсяг інформації щодо ціни, продуктів і постачальників, ніж це було доступно на традиційних ринках. Так, наприклад, платформа Aliexpress дає можливість не лише знайти товар, порівняти ціну, опис і характеристику; існуючих постачальників, але й ознайомитися з численними відгуками покупців різних країн. Крім того, використання платформи полегшує процес продажу, виводячи на ринок дрібних гравців, включаючи індивідуумів. Відзначимо при цьому фактичне існування когнітивних упереджень. Оператори платформ зазвичай використовують рейтингову систему, яка надає інформацію про постачальників послуг. Іноді системи рейтингів можуть бути «накрученими» або відображати об'єктивну реальність лише частини користувачів.

Складно переоцінити значущість цифрової економіки загальною і платформною зокрема, яка є потужним каталізатором інновацій, економічного зростання та соціального добробуту. У програмі «Цифрова економіка», затвердженій у липні 2017 року, передбачається до 2024 року створити десять високотехнологічних компаній і десять індустріальних цифрових платформ, а безпосередньо цифрова економіка названа основним напрямом розвитку України до 2025 року. Таким чином, стрімкий розвиток платформної економіки спостерігатиметься й надалі.

Висновки. Платформна економіка передбачає глибокі зміни в глобальному макроекономічному середовищі, створює нові правила ведення бізнесу. Крім того, підричний характер платформізації стає очевидним. Діючи на основі визначених вище принципів, виникають відкриті електронні екосистеми з безліччю користувачів. Завдяки впровадженню нових технологій, необмеженості торговельних площ і масштабам операційної діяльності в Інтернеті, такі екосистеми здатні створювати цінність набагато швидше, ніж традиційні компанії, витісняючи їх із ринку.

Розуміючи трансформаційну потужність платформ, підприємства всіх галузей прагнуть використовувати їх для подальшого зростання, отримання прибутку, підтримання середовища для співпраці, створення цінності й розвитку інновацій. Тому невинним, на нашу думку, буде подальший розвиток і зростання платформної економіки.

Список джерел інформації / References

1. Департамент промисловості, інновації та науки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://industry.gov.au>

Department of Industry, Innovation and Science [Department promyslovosti, Innovatsiyi ta nauka], available at: <https://industry.gov.au>

2. Добрынин А. П. Цифровая экономика – различные пути к эффективному применению технологий (BIM, PLM, CAD, IOT, Smart City, BIG DATA) / А. П. Добрынин // *International Journal of Open Information Technologies*. – 2018. – № 67. – С. 4–7.

Dobrynin, A. (2018), "Digital economy – various ways to efficiently apply technologies (BIM, PLM, CAD, IOT, Smart City, BIG DATA)" ["Tsifrovaya ekonomika – razlichnyye puti k effektivnomu primeneniyu tekhnologiy"], *International Journal of Open Information Technologies*, No. 67, pp. 4-7.

3. Економіст [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.economist.com/news/special-report/21621237-digital-revolution-has-yet-fulfil-its-promise-higher-productivity-and-better>

Economist [Economist] available at: <https://www.economist.com/news/special-report/21621237-digital-revolution-has-yet-fulfil-its-promise-higher-productivity-and-better>

4. Корпорація міжнародних даних [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.idc.com>

International Data Corporation [Korporatsiya mizhnarodnykh danykh], available at: <https://www.idc.com>

5. Куприяновский В. П. Розничная торговля в цифровой экономике [Электронный ресурс] / В. П. Куприяновский // *International Journal of Open Information Technologies*. – Режим доступа : <https://istina.msu.ru/publications/article/22278615/>

Kupriyanovskiy, V. ["Roznichnaya trgovly v tsifrovoy ekonomike"] // *International Journal of Open Information Technologies*, "Retail in the Digital Economy", available at: <https://istina.msu.ru/publications/article/22278615/>

6. Організація економічного співробітництва та розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.oecd.org/sti/ieconomy>

"The Organisation for Economic Co-operation and Development", ["Orhanizatsiya ekonomichnoho spivrobitnytstva ta rozvytku"], available at: <http://www.oecd.org/sti/ieconomy>

Чорна Марина Віталіївна, д-р екон. наук, проф., кафедра економіки підприємств харчування та торгівлі ім. І. Г. Бережного, Харківський державний університет харчування та торгівлі. Адреса: вул. Клочківська, 333, м. Харків, Україна, 61051. Тел.: (057)349-45-53; e-mail: mv.100810@gmail.com.

Черная Марина Витальевна, д-р екон. наук, проф., кафедра економіки підприємств харчування та торгівлі ім. І. Г. Бережного, Харківський державний університет харчування та торгівлі. Адрес: ул. Клочковская, 333, г. Харьков, Украина, 61051. Тел.: (057)349-45-53; e-mail: mv.100810@gmail.com.

Chorna Marina, Doctor of Economy Sciences, Professor, Department of Economy of Catering and Trade Enterprises named after I.G. Berezhny, Kharkiv State University of Food Technology and Trade. Address: Klochkivska st., 333, Kharkiv, Ukraine, 61051. Tel. (057)349-45-53; e-mail: mv.100810@gmail.com.

Петленко Ксенія Юрїївна, технік III кат., економічний факультет, Харківський державний університет харчування та торгівлі. Адреса: вул. Клочківська, 333, м. Харків, Україна, 61051. Тел.: 0966219531; e-mail: kseniyapetlenko@gmail.com.

Петленко Ксенія Юрьевна, техник III кат., экономический факультет, Харьковский государственный университет питания и торговли. Адрес: ул. Клочковская, 333, г. Харьков, Украина, 61051. Тел.: 0966219531; e-mail: kseniyapetlenko@gmail.com.

Petlenko Kseniya, technician III categories, Faculty of Economics, Kharkiv State University of Food Technology and Trade. Address: Klochkivska st., 333, Kharkiv, Ukraine, 61051. Tel.: 0966219531; e-mail: kseniyapetlenko@gmail.com.

DOI: 10.5281/zenodo.3257350

УДК 339.13:339.137.2

СИСТЕМА МЕТОДІВ ОЦІНКИ ВПЛИВУ ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА НА ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ

Н.М. Смольнякова, О.В. Михайлова, А.М. Волосов, С.М. Шинкар

Досліджено існуючий методичний інструментарій оцінки впливу чинників зовнішнього середовища на окремі аспекти діяльності підприємства. Виокремлено фундаментальні та прикладні методи оцінки впливу зовнішнього середовища на процеси формування, реалізації та розвитку конкурентних переваг підприємств роздрібної торгівлі. Надано характеристику обох груп методів оцінки зовнішнього середовища: їх цілей і сфер застосування, переваг, обмежень і недоліків.

Ключові слова: конкурентні переваги, зовнішнє середовище, роздрібна торгівля, фактор, оцінка, методичний інструментарій.